OIKEUS
3 / 2026
Viideskymmenesviides vuosikerta.
Julkaisijat: Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry &
Oikeus- ja yhteiskuntatieteellinen yhdistys
Päätoimittajat:
Anna Hurmerinta-Haanpää ja *Kati Rantala*

Tiedetoimittamisen ja Oikeus-lehden tulevaisuudennäkymiä

Vuosittain järjestettävät Tiedejulkaisemisen päivät järjestettiin tänä vuonna 8.–9.10. Rovaniemellä. Teemoina olivat muun muassa kielten, avoimuuden, luovan kirjoittamisen, tutkijan työn ja julkaisujärjestelmän rakenteiden merkitys tiedejulkaisemisessa. Oikeus-lehdestä päiville osallistui uutena päätoimittajana juuri aloittanut tutkimusjohtaja, sosiologian dosentti *Kati Rantala*. Aloitamme tämän yhteisen pääkirjoituksemme pohtimalla ensin Tiedejulkaisemisen päivillä käsiteltyjä teemoja, jotka ovat erityisen ajankohtaisia myös Oikeus-lehden näkökulmasta.

Ensimmäisenä tällaisena teemana esille nousi kielen merkitys tiedejulkaisemisessa. Tiedejulkaisemisen päivillä teemasta keskusteltiin erityisesti alkuperäiskansojen kielten näkökulmasta, mutta keskustelussa sivuttiin modernin kieliteknologian ja sen jatkuvan kehittymisen vaikutuksia tiedejulkaisujen kielipoliittisiin valintoihin ja mahdollisuuksiin myös yleisemmin. Professori *Jarmo Valkonen* Lapin yliopistosta visioi kuvaa tulevaisuudesta, jossa julkaiseminen rinnakkain lähes millä tahansa kielellä voisi lisääntyä. Edellytyksenä on tällöin se, että julkaisualustaan integroitu kieliteknologia mahdollistaa kyseisen kielen kääntämisen. Toki kaikkia ilmaisullisia nyansseja ei voitane koskaan välittää täysin toiselle kielelle, oli kääntämisen menetelmä mikä tahansa – tästä teemasta keskusteltiin myös paljon. Mahdolliset hyödyt voisivat silti olla huomattavia. Kansainvälinen keskustelu eri tieteenaloilla ja jopa niiden välillä saattaa laajentua ja helpottua nykyisestä. Samoin kotimaisen ja kansainvälisen julkaisemisen välinen raja saattaisi hämärtyä, kun tutkimustuloksia voitaisiin aiempaa helpommin julkaista ja hyödyntää useilla kielillä.

Oikeus-lehdessä päätettiin siirtyä vuonna 2025 julkaisemiseen suomen ja ruotsin kielten lisäksi myös englannin kielellä, jos julkaisulla on liittymäpinta suomalaiseen oikeus- ja yhteiskuntatieteellisen keskusteluun. Päätöksellä haluttiin mahdollistaa esimerkiksi Suomessa muil-

la kuin suomen tai ruotsin kielellä työskentelevien tutkijoiden julkaiseminen suomalaisessa oikeus- ja yhteiskuntatieteellisessä lehdessä. Samalla avautui mahdollisuus käsitellä englanniksi kotimaisia teemoja, joilla on vahva kansainvälinen ulottuvuus. Kansainväliseen tieteelliseen keskusteluun osallistuminen ei tällöin edellyttäisi kaikissa tilanteissa julkaisemista kansainvälisillä foorumeilla, vaan sitä voitaisiin käydä myös kotimaisen tiedelehden puitteissa.

Vaikka toistaiseksi ainoastaan lektioita ja vastaväittäjän lausuntoja on julkaistu englanniksi, uskomme, että englanninkielisten vertaisarvioitujen artikkelien määrä tulee lisääntymään lehdessä tulevaisuudessa. Tähän saattaa vaikuttaa myös Tieteellisten seurain valtuuskunnan julkaisuportaali JUFO-luokitusjärjestelmän keväinen muutos: JUFO-tasoluokkia on nykyään enää kaksi, ja Oikeus-lehti sijoittuu niistä korkeimmalle eli 2. tasolle.

Toisena Oikeus-lehden sisällöllisen kehittämisen kannalta tärkeänä teemana Tiedejulkaisemisen päivillä nousi esiin pienten kotimaisten lehtien houkuttelevuus alati kasvavassa julkaisupaineessa. Oikeus-lehden tilanne on onneksi hyvä tässä suhteessa: lehteen tarjotaan ja siinä julkaistaan korkealaatuisia oikeus- ja yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. Viimeiset kaksi vuotta lehti on ilmestynyt säännöllisesti, eikä pulaa vertaisarviointiin tarjottavista artikkeleista ole.

Uusi päätoimittaja teki ensitöikseen pienen kartoituksen lehdessä vuosina 2024–2026 julkaistuista vertaisarvioiduista artikkeleista. Kartoitus vahvistaa kuvaa Oikeus-lehdestä oikeus- ja yhteiskuntatieteellisenä foorumina, jossa oikeutta tarkastellaan monimuotoisesti. Tutkimusotteista yleisimpiä ovat empiirinen, teoreettinen ja lainopillinen tutkimus, minkä lisäksi mukana on historiallista otetta, oikeusvertailua ja oikeuspoliittista tarkastelua. Temaattisesti artikkeleissa käsitellään muun muassa ympäristö- ja ilmastokysymyksiä, taloutta, lasten näkökulmaa, ihmiskauppaa, lainvalmistelua sekä hallinnon ja oikeudellisten instituutioiden toimintaa.

Tämä metodologinen ja temaattinen pluralismi osoittaa yhteiskunnallisesti suuntautuneen oikeustutkimuksen vahvuutta. Kokonaisuudessaan artikkelit kertovat kiinnostuksesta siihen, miten oikeus käytännössä toimii, ketä se suojaa, ketä se mahdollisesti jättää marginaaliin, millaisia yhteiskunnallisia seurauksia oikeudellisilla ratkaisuilla on ja kuinka oikeus voisi toimia paremmin. Tässä suhteessa viime vuosien julkaisut ilmentävät hyvin lehden perinteistä tehtävää oikeuden yhteiskunnallisen merkityksen ja vallankäytön muotojen kriittisenä tarkastelijana. Ne osallistuvat keskusteluun oikeuden oikeudenmukaisuudesta, vaikutuksista ja muutostarpeista tavalla, joka muodostaa lehden erityisen profiilin suomalaisessa tiedejulkaisemisessa.

Samalla tarkastelu osoittaa, että lehden kirjoittajakunnalla olisi edelleen varaa monimuotoistua. Kirjoittajien koulutus- ja tieteenalataustojen perusteella noin kaksi kolmasosaa artikkeleista on yksinomaan oikeustieteilijöiden kirjoittamia. Muiden tieteenalojen edustus painottuu yhteiskunta- ja käyttäytymistieteisiin, minkä lisäksi mukana on yksittäisiä tutkijoita esimerkiksi taloustieteestä ja historiantutkimuksesta. Oikeus-lehden kaltaisen oikeus- ja yhteiskuntatieteellisen julkaisun näkökulmasta laajempi tieteenalallinen kirjo voisi vahvistaa entisestään lehden kykyä tuottaa oikeudesta uusia näkökulmia, kriittisiä avauksia ja yhteiskunnallisesti merkityksellisiä tutkimuskysymyksiä ja analyysejä. Näin ollen tulevaisuudessa lehdessä olisikin hyvä panostaa sen tunnettuuden lisäämiseen ja markkinointiin laaja-alaisesti useilla eri tieteenaloilla ja julkaisufoorumeilla. Tähän liittyen myös lehden Journal.fi-alustaa ollaan jatkossa kehittämässä.

Lähitulevaisuuden kehittämistyö Oikeus-lehdessä suuntautuu myös tekoälyn käyttöä koskevan ohjeistuksen laatimiseen. Toivottavasti se saadaan julkaistua ensi vuoden alkupuoliskolla. Ohjeistuksen pohjana tullee olemaan ajatus siitä, että tekoälyn käyttöä ei kannata kieltää, vaan ennemmin kannustaa sen läpinäkyvään, vastuulliseen ja tietoturvalliseen käyttöön.

Keskustelu tekoälyn hyödyntämisen merkityksestä tiedejulkaisemisen käytännöissä, aina artikkelien kirjoittamisesta vertaisarviointiin ja kielenhuoltoon asti, on poikkeuksellisen ajankohtaista. Esimerkiksi Euroopan tutkimusalueen forum (ERA Forum) on julkaissut ohjeet tekoälyn käytöstä tutkimuksessa[1]. Samoin TENK julkaisi alkukesästä vastaavat omat ohjeensa[2]. Molemmissa ohjeistuksissa käsitellään verrattain lyhyesti tekoälyyn ja tiedejulkaisemisen liittyviä kysymyksiä, kuten tekijyyttä, tekoälyn käyttöä toimitusprosessissa ja vertaisarvioinnissa sekä läpinäkyvyyttä tekoälyn käytön raportoinnissa. Molempien ohjeistusten tausta-ajatuksena lienee, että tekoälyn käytöstä ohjeistetaan tarkemmin tieteenala-, kustantaja- ja julkaisukohtaisesti.

Etenkin kansainvälisillä julkaisijoilla mutta enenevissä määrin myös kotimaisilla lehdillä on ohjeita tekoälyn käyttämisestä artikkelien kirjoittamisessa ja vertaisarvioinneissa. Myös Suomen tiedekustantajien liitto on julkaissut 23.9.2026 päivitetyt ohjeet tekoälyn käytöstä tiedetoimittamisessa[3]. Ohjeissa muun muassa kielletään niin toimitusta kuin vertaisarvioijia lataamasta arvioitavana olevaa käsikirjoitusta tekoälyjärjestelmään ilman kirjoittajan suostumusta. Tämä perustuu siihen, että arvioitavaksi lähetetyt käsikirjoitukset ovat luottamuksellisia.

Kuten jo pääkirjoituksen alussa mainittiin, lehden uutena päätoimittajana on aloittanut Kati Rantala. Samalla tämä lehti jää nykyisen päätoimittaja *Anna Hurmerinta-Haanpään* toistaiseksi viimeiseksi.

> ”Päätoimittajakauteni on ollut antoisa ja työntäyteinen. Kauteni aluksi tavoitteena oli saada lehden toimittaminen pyörimään vastikään käyttöön otetun Journal.fi:n kautta, aktivoida toimituskuntaa ja varmistaa lehden säännöllinen ilmestyminen. Nämä tavoitteet ovat toteutuneet hienosti. Samaan aikaan paljon päätoimittajakauteni aikana aloitettuja kehitysprojekteja jää Katin osaaviin käsiin.”

Tässä lehdessä useita kirjoituksia yhdistää teemallisesti tämänhetkinen maailmanpoliittinen tilanne ja turvallisuus (tai sen puute). Numeron vertaisarvioidut artikkelit käsittelevät kuitenkin monenlaisia teemoja ja heijastelevat hyvin Rantalan kartoituksen tuloksia: joukossa on yksi empiirinen, yksi teoreettinen ja yksi lainopillinen kirjoitus, ja suurin osa kirjoittajista on oikeustieteilijöitä, vaikka mukaan mahtuu myös valtiotieteiden ja ympäristötekniikan tutkijoita. *Outi Penttilä, Essi Huotari, Anni Kärkkäinen, Niko Soininen, Petri Uusikylä* ja *Anssi Keinänen* tutkivat verkostoanalyysiin pohjautuvassa artikkelissaan vaalikaudella 2019–2022 valmistellun luonnonsuojelulain uudistukseen osallistuneita toimijoita erityisesti siitä näkökulmasta, miten toimijat suhtautuivat lakimuutokseen, millaisia oikeusvaltioargumentteja ne käyttivät kantansa tu-

1 Ks. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/2b6cf7e5-36ac-41cb-aab5-0d32050143dc_en?prefLang=fi (vierailtu 19.10.2026).

2 https://tenk.fi/sites/default/files/2026-06/Teko%C3%A4ly%20tutkimuksessa.%20TENKin%20suositus%202026.pdf (vierailtu 19.10.2026).

3 Ks. Tekoäly. Suomen tiedekustantajien liiton ohjeet, päivitetty viimeksi 23.9.2026. Saatavilla: https://tiedekustantajat.fi/ohjeet/tekoaly/ (vierailtu 19.10.2026).

eksi ja miten ne vaikuttivat lainsäädännön lopputulokseen. Artikkelin tulosten mukaan lainvalmistelussa vaikutti pieni joukko vaikutusvaltaisia luontotyyppisääntelyn vastustajia, jotka käyttivät laajasti oikeusvaltioargumentteja osana omaa argumentaatiotaan ja saivat näkemystensä mukaisia ehdotuksiaan läpi. Muutosten kannattajat vetosivat oikeusvaltiopohjaisia argumentteja useammin arvopohjaisiin näkökohtiin eivätkä olleet ehdotustensa kanssa yhtä vaikutusvaltaisia kuin vastustajat. *Jani Hannonen* tarkastelee artikkelissaan pakottamispakkotilaa pakkotilan erityiskysymyksenä: koska pakottamispakkotilassa toista henkilöä käytetään välikappaleena rikoksen tekemiseen, sen oikeudellinen arviointi eroaa pakkotilalle tyypillisestä intressipunninnasta. Tähän perustuen Hannonen argumentoi, että pakottamispakkotilassa jopa ihmishengen riistämisen tulisi voida olla anteeksiannettavaa pakkotilaa, ja tekijänvastuu tulisi asettaa pakottajalle. Numeron viimeisessä vertaisarvioidussa, sääntelyteoreettisessa artikkelissaan *Mikko Rajavuori* ja *Mika Viljanen* esittävät nelijakoisen typologian EU:n kestävyyssääntelyn vaikutusstrategioista.

Tuukka Brunila käsittelee kolumnissaan rajaturvallisuuslakia esimerkkinä valtiosääntömme hiljattaisesta lipumisesta normaaliolojen ja kriisien sääntelemisestä kohti harmaalla alueella olevia häiriötiloja. *Markku Kivinen* ja *Soili Nystén-Haarala* kirjoittavat *Aryna Dzmitryievan* väitöskirjan inspiroimina Venäjän oikeuslaitoksen reformin autoritaarisesta käänteestä ja reformin epäonnistumisen syistä. *Lauri Hannikaisen* kirjoitus maalaa synkkää mutta totuudenmukaista kuvaa läntisen maailman poliittisesta ilmapiiristä kolmen diktaattorin viimeaikaisia tekoja tarkastelemalla.

Lehteen mahtuu myös *Nea Lepinkäisen* katsaus Euroopassa jo jonkin aikaa käytössä olleesta ja viime aikoina Suomeenkin levinneestä suostu tai maksa -mallista kaupallisessa uutismediassa. Mallissa asiakas joko suostuu asiakastietojensa hyödyntämiseen kohdennetussa mainonnassa tai maksaa tietojensa yksityisyydestä. Katsausosiosta löytyy myös *Hanna-Maria Niemen* lektio ja vastaväittäjä *Visa Kurjen* lausunto Niemen ihmisarvoa oikeudellisena käsitteenä käsittelevästä väitöskirjasta. Heti tämän pääkirjoituksen jälkeen paljastetaan myös vuoden 2025 paras artikkeli. Valinnan teki tällä kertaa Lapin yliopiston kauppaoikeuden professori Soili Nystén-Haarala. Tarjolla on siis jälleen monipuolinen ja korkeatasoinen kokonaisuus ajankohtaisista oikeus- ja yhteiskuntatieteellisistä aiheista kiinnostuneille.

Anna Hurmerinta-Haanpää *Kati Rantala*